

ISSN 2410-4388

Vinos

SCIENTIFIC JOURNAL

January,
issue 20,
2018

Published 10 times a year

Part 1

УДК: 37.013.3:929:37:930=161.2(045)

Розман І.І.,

к.пед.н., доцент, Мукачівський державний університет, rozmanii@akr.net

Україна, м. Мукачів

ПЕДАГОГІЧНА БІОГРАФІСТИКА ЯК РЕПРЕЗЕНТАНТ ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНОЇ НАУКИ

У статті розглядаються погляди на виникнення та розгалуження поняття «біографістика» з «персоналістика». Представлена альтернатива поняттям «колективізм» та «індивідуалізм». Авторі зацентована увага на те, що біографістика має розгалужені між/дисциплінарні зв'язки, що дає можливість досліджувати основні напрями їхньої діяльності та формування особистості педагогів вчених, громадських діячів. Наголошено на широкому спектрі взаємозв'язку та міждисциплінарності використання біографістики, що дає можливість цілком об'єктивно вивчати життєдіяльність відомих та мало відомих особистостей.

Ключові слова: біографістика, персоналістика, формування, історико-педагогічна наука.

Постановка проблеми. Сучасні дослідники історичної науки (В. Попик, В.Чишко) з певністю стверджують, що демократичні світоглядні парадигми української національної біографістики загалом утвердилися саме у другій половині XIX ст., хоча XX ст. внесло до них свої корективи [3, с.28].

Сучасна українська історико-педагогічна наука накопичила величезний матеріал наукової, науково-популярної літератури про життя та творчість визначних педагогів і освітян. У зв'язку з цим даний процес супроводжується виданням численної довідникової літератури, розвитком біобібліографії, персоналістики та біографістики. На такому тлі виокремлюється й загострюється потреба у з'ясуванні ролі і місця саме педагогічної біографістики в системі гуманітарно-педагогічних наук.

Мета роботи полягає у потребі визначення комплексної розробки методологічних засад біографістики.

Виклад основного матеріалу. Необхідним стає класифікація і визначення інформативно-пізнавального потенціалу джерелознавчого комплексу та важливим є проведення «історіографічного моніторингу» цієї галузі історико-педагогічної науки задля виявлення здобутків, прогалів і перспектив подальшого розвитку.

Часом доведено, що правляча політична ідеологія завжди впливає не тільки на розвиток державної структури, а і на навчально-виховний процес. Вплив впродовж XX століття був різним: консерватизм

привносив до змісту освіти релігійно-моральні цінності, заклик до збереження та сталості освітніх традицій, а отже і до підкорення авторитетам.

Опираючись на семантичне визначення термінології, яку надає Інститут історії України, «біографістика – наука, яка вивчає теорію, методологію, методіку, історіографію, практику та термінологічний апарат історико-біографічних досліджень, джерелознавчі проблеми біографії та різноманітні види біографічної продукції». Біографістика має розгалужені міждисциплінарні зв'язки, зокрема, зі спеціальними історичними дисциплінами (бібліографією, генеалогією, геральдикой, іконографією, книгознавством, мемуаристикою, палеографією, сфрагістикой, епиграфікою тощо), іншими історичними науками

(гуманітарними дисциплінами (регіональною історіографією, біобібліографією, літературознавством, психологією, соціологією, наукознавством, культурологією, словниково-енциклопедичною справою, інформаційною та ін.). [5]. Саме такий широкий спектр взаємозв'язку міждисциплінарності використання біографістики: – можливість цілком об'єктивно вивчати життєдіяльність відомих і мало відомих особистостей.

Наприкінці XIX ст. виникають тенденції систематизувати теоретичне підґрунтя біографістики, особливо явища наукового дискурсу. Біографістика, що спричинила появу в історико-педагогічній науковій дискусії імена багатьох педагогів та культурно-освітніх діячів, які дозволили здати зміни в концептуальних засадах педагогічної думки: самим, спрямовуючи характер реформ у шкільництва відповідно до запитів суспільства.

Головною ідеологією XX століття вважали колективізм та індивідуалізм. Для колективізму характерним є взаємозалежність людей, де колективні інтереси ставляться вище, ніж інтереси особистості. Він висуває на перший план суспільні інтереси, тим самим, колективну мету вищою особистою. В свою чергу, індивідуалізм виражає пріоритетне визнання інтересу індивіда, де індивідуальний інтерес. Метою його є створення власного мікросвіту, який відмежовується від колективу. Це полярні субстанції перебування людини: суспільствості. За цими ознаками і з'являється даний процесів.

Альтернативу пропонує персоналізм: з його історичного індивідуалізму і безособового колективізму він передбачає і розвиток особистості – вільної душі сутності, що поєднує унікальну індивідуальність загальнолюдське універсальне, – і розвиток спід бо «Я» можливе лише через «Ми». [7, с.63]. Як зазначив філософ К. Вальверде, і колективізм, і індивід були «відповідями на ситуацію розчарування невпевненості, якої зазнала людина», але так і не вдалося утвердити «істинно людське життя» [4, с.360] і перекрити екзистенційний вакуум. І у цьому вакуумі персоналізм пропонує пошуки шляхів до реалізації особистості.

ивої активності самотворчості, комунікації і єднання з зими особистостями» [6, с.462].

У Академічному тлумачному словнику української ви (1970 - 1980) визначення слова «персоналізм» звучить реакційний ідеалістичний напрям сучасної буржуазної тософії, що вважає особу першоосновоу буття [1]. Педагогічна персоналістика виникла вже в кінці ХХ початку ХХІ століття. Лише за останнє десятиліття силлями вчених (Г. Белан, Л. Голубнич, Н. Гупан, Дічек, М. Євтух, Т. Завгородня, О. Сухомлинська, Стражнікова та ін.) у цьому процесі простежуємо готні зрушення. Відбувається оформлення педагогічної персоналістики як окремої галузі (субдисципліни) шагогічної науки, що має власні предмет і об'єкт) слідження, категоріально-понятійний апарат, науковий струментарій тощо [2].

Проте аналіз джерельної бази дослідження не зволяє аналізувати феномен наукової біографії як кремий напрям історико-педагогічного знання :фселеного часового проміжку. Під впливом наукових оглядів О. Сухомлинської [9] біографістика (поняття ужче) повивша передусім вивчати детермінанти армування особистості педагога, вченого, громадського іяча (родинні, соціокультурні, суспільно-політичні ошо) та основні напрями їхньої діяльності - наукову, світньо-виховну, громадсько-культурну та ін. Педагогічна іерсоналістика (поняття ширше), окрім того, має .хцентувати на творчих компонентах життєдіяльності юсліджуваної особи: наукова спадщина, ідеї, концепції, юль і місце в педагогічній науці, навчально-виховному іроцесі тощо [2].

У період, коли відбуваються інтенсивні наукові дослідження у історико-педагогічній галузі, відчувається плюралістичні судження у визначенні понятійного арсеналу. Біографістика, персоналістика співіснують з багатьма спорідненими науками, вони навряд можуть мати чітке визначення. Йдеться про те, що мають бути чіткі та конкретно встановлені парадигми щодо визначення тих чи інших понять. Недопустимо неусвідомлене використання і наповнення нетотожними смислами, необачного використання в наукових працях запозиченими з публіцистики прийомами використання різних термінів як синонімів [8].

Друга половина ХІХ - початок ХХ століття - період, коли біографістика стверджується як окрема галузь, коли почали з'являлись спроби виробити і узагальнити теоретичне підгрунття біографії як особливого явища наукового дискурсу, що став основою вивчення педагогічної персоналі як окремого напрямку історико-педагогічного знання окресленого часового проміжку [8].

Досягнення біографістики - це розвиток всього напрямку соціально-гуманітарних дисциплін, включаючи і історичну науку, і літературу, і педагогіку, і культурологію. Вони вимагають розробок спеціальних теоретичних і методологічних засад, і, відповідно, безперервного вдосконалення понятійного апарату.

Висновок. Отже, дослідження проблеми педагогічної персоналі в українській історико-педагогічній науці, біографічні дослідження слугують важливим компонентом для введення у вітчизняний історико-педагогічний дискурс розгляду життєдіяльності та наукових поглядів

багатьох педагогів, культурно-освітніх діячів, які зробили вагомий внесок в розвиток української педагогічної думки, позначаючись як на реформаційних процесах у галузі шкільництва, так і на відповідних змінах в освітніх парадигмах епохи [3].

Питання стосовно визначення поняття біографістики, її теорії, методології, функцій та термінологічного апарату залишаються дискусійними серед представників різних наук. В Україні проблеми біографістики та історико-біографічних досліджень розробляються в Інституті біографічних досліджень НБУВ та інших академічних інституціях [5].

Література

1. Лкадемічний тлумачний словник української мови. <V<RL: ittfi:// sum.in.ua/s/personafiz?n (дата звернення: 09.01.2018).
2. Борис Савчуку Лбніуальні проблеми розвитку педагогічної персоналістики в (Україні. V<pL: fittf://conference.pu.if.ua/forum/ files/25022016/1/Savcfykyrpdf (дата звернення: 09.01.2018).
3. (Белан Т.(В. (До проблеми функціонування вітчизняної Біографістики у II половиніХІХст. — початку ХХст.: теоретичний та прагматичний аспекти//зб. наук. пр. Херсонського держаеч.'з.' університету Педагогічні науки)- 2015. (Вин 67. С 24 - 28. ù 72' fittf://nбuv.gov.ua/Vj(RH/ zppr_2015_67_6 (дата зверье. 08.01.2018).
4. (Вальверде % филозофская антропология 511:Христиа-: <Россия, 2000. -411 с.
5. Інститут історії України. 'UрL: httu/history.org.u s ?termin=biografistykg (дата зверення 08.01.2018)
6. Мун'е Э- Персоналізм/ Манифест персоналізму/ пер. с фр. К.С-БЗдовиной иФ.МХВолодина. Ж: (РеспуБлика, 1999. -С. 459-538.
7. Петлевич "Каталя. Характера особливості персоналізму. Серія «філософія». (Вин. 6. 59. "1)(RL: httf// irbis-nбuv.gov.ua/cgi-bin/irbis (дата звернення: 08.01.2018).
8. Копир. (В.І. Методологія Історіографія Ошрелознавство.// Кауква електронна. VPJL'- 6ttf://dspace.nбuv.gov.ua(дата зверення: 08.01.2018).
9. Сухомлинська О.(В. Переднє слово// Українська педагогіка в персоналіях: у 2 кц. %н. перии. Х-ХІХ століття/ за ред. (В.О. Сухомлинської. %:Либідь, 2005. -С 3-8.

(References

1. Xkgdemidinyu tfumachnyy sfovnyip ufrayins'koyi moy. V(RL: fittf:// sum.in.ua/s/personafizrn (data zvmennya: 09.01.2018).
2. (Borys Savefiuip Xftuafni peobietmy rozvytku pedafiofičfynoyi prsonafistyky v "Ufrayini. U%L: fittf:// conference.pu.if.ua/forum/ files/25022016/1/Savcfyippdf(iata zvmennya: 09.01.2018).
3. (BzCan K. Y (Do pzobietmy funftionuvannya vitcfyznyanoi biorafistyky u Ppoiovyni KfilKfi st. - pocfiatku XifKji st.: teoretycfyny ta prafimatycfyny aspekty// zб. nauip pr. Kjiersons'kpho derzfiavnofio universyteiu «(Pedafiofičfni nauky». 2015. Yyp. 67. S. 24 - 28. 1)%L: fittf://nбuv.gov.ua/Vj(RK/ zppi_2015_67_6 (data zvmennya: 08.01.2018).
4. Vafverde %. <Fyfofofskgya antropofofiyya M.: Kfirystyanskaya (Rossyya, 2000. — 411 s.
5. Instytut istoriyi "Ufrayiny. V(RL: fittf://fvistory.org.ua/ Ptermin=biografistyfa (data zvmennya: 08.01.2018)
7. Mun'e Э- (Personafyzm/ Manyfest personafyzma/ per. s fr. X.S.ydovynoyy.V.M.YoioByna. M.: <Respublyka, 1999. S- 459-538.
8. (Petfevcyfі Katafya. Xharafemi osobfyvosti persona fizmu. Seny a «IFifofofiya». Yyp. 6. 59. 1)(RL: httf:// irbis-nбuv.gov. ua/cgi-bin/irbis (data zvmennya: 08.01.2018)
9. (Popyip V.I. Metodofofiya. Istoriofircfxya. (Dzherefoznavstvo.// Кауква електронна. °L)(RL: fittf://dspace.nбuv.gov. ua(data zvmennya: 08.01.2018).
10. Suffiomfyns'ka O.V. (perednye siovo// "Ufrayins'ka pedafiofiufa v personafiyakfi: u 2 iqі "Kji. perská. %6-XIXstoiitya/

Rosman

Ph. D. (Pedagogy), Associate Professor Department of philological disciplines and social communications
Mukachevo State University, rozmanii@ukr.net

Ukraine, Mukac .

**PEDAGOGICAL BIOGRAPHISTICS AS A REPRESENTATIVE OF HISTORICAL
AND PEDAGOGICAL SCIENCE**

The article deals with the views on the emergence and branching of the concepts of «biographistics» and «personalise. An alternative is represented to the notions «collectivism» and «individualism». The author focuses on the fact biographistics has branched interdisciplinary connections which gives an opportunity to study the main directions of the activity and the formation of the personality of teachers, scholars, and public figures. A wide spectrum of interconnection interdisciplinary; usage of biographistics are emphasized which makes it possible to study objectively the activity of know.: % not well-known personalities.

Key words: biographistics, personalistics, formation, historical and pedagogical science.

